

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י"ט אדר תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה נ.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף ז'. | לוח יומי מקוצר: עמוד פ"ז סימן ש"ב.
מוסר: פרק ז' מ"ובעיקר צריך" עד תחילת פרק ח'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד משנה א' איזהו עשיר' עד משנה ד' רבי יוחנן בן ברוקא'.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לשפשף בקרקע נעל שהתלכלכה בבויץ?

למלא את השקע בטיט.
להלכה, השולחן ערוך פוסק כדעת האוסרים, והרמ"א כדעת המתירים;
ונחלקו האחרונים אם ראוי לבני אשכנז להקל בדבר. ואף לדעת המקלים,
אסור לשפשף את הנעליים בקרקע במקום שיש בו שקע. וראה להלן לענין
נעלי עור, ולענין טיט יבש.

[שו"ע ש"ב, ו, ומשנ"ב כז-כח]

מי שנעליו התלכלכו בטיט ובבוץ - יש מהראשונים שסוברים שאסור לשפשפן
בשבת בקרקע (שאינה מרוצפת) כדי לנגבן, מחשש שיטעה ויתכוון למלא בטיט
ובבוץ איזה שקע שנוצר בקרקע, ויעבור בכך על איסור מלאכת 'חורש' (או
מלאכת 'בונה'; במקום שאינו עומד לזריעה).
ויש מהראשונים שמתירים לשפשף את הנעליים בקרקע, כיון שלדעתם אין
זה חשש סביר - שישפשף את הנעליים בדיוק במקום בו יש שקע, ויתכוון

הדף היומי בהלכה

שהתלכלכה בבויץ - האם מותר לשפשפה בגדר אבנים?

להלכה, דעת השולחן ערוך והרמ"א להקל; והגם שבשולחן ערוך הובאה גם
דעת האוסרים, ניתן להקל. ויש מפוסקי זמננו שכתב כי בזמננו יש מקום להקל
לכל הדעות, כיון ששפשוף הנעליים נחשב לכלכלוך הגדר או הקיר, וכל שכן
שאינו נחשב כבנייה. וראה להלן לענין נעלי עור, ולענין טיט יבש.

[שו"ע ש"ב, ו, ומשנ"ב כז-כח; ביאורים ומוספים דרשו, 34]

מי שנעליו התלכלכו בטיט ובבוץ - נחלקו הפוסקים אם מותר לשפשפן
בשבת בקרקע כדי לנגבן. וכמו כן, נחלקו בנוגע לשפשוף הנעליים בגדר אבנים,
קיר לבנים, וכדומה - יש מהראשונים שסוברים שכיון שפעולה זו מצמידה
טיט לגדר ולקיר, הריהו נראית כתוספת בנייה וחיזוק, ואסור לעשות כן. אולם,
לדעת רוב הראשונים, פעולה זו מותרת, כיון שאינה כדרך בנייה, וממילא אינה
נראית כתוספת בנייה.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לשפשף נעלי גומי בסף המתכת שבפתח הבית?

ולהלכה, אין להחמיר בשפשוף נעלי עור אלא במתכת, כנ"ל. ואם מחכך את
הנעליים בנחת, לכל הדעות אין בכך חשש ממחך. אולם, אם הטיט יבש - בין
בגדר אבנים, ובין בגדר מתכת, ראוי לחכך את הנעליים בנחת ולא בחוזקה,
מסיבה אחרת - שלא להכשל באיסור 'טוחן'.

[שו"ע ש"ב, ו, ומשנ"ב כז, וביה"ל ד"ה או; ביאורים ומוספים דרשו, 32; וראה ביה"ל
ש"ס, ח, ד"ה אין]

מי שנעליו התלכלכו בטיט ובבוץ - אם הנעליים אינן עשויות עור, רשאי
לשפשפן בשבת בגדר מתכת, או בסף מתכת שבפתחי הבתים; אולם, בנעלי
עור אסור לעשות כן, כיון ששפשוף זה גורם להחלקת העור, האסורה בשבת
משום מלאכת 'ממחך'.

ויש שאוסרים משום כך לשפשף נעלי עור גם בגדר אבנים וכדומה, אף לדעת
המתירים לעשות כן בנעליים אחרות, (ראה לעיל). ונעלי העור שבזמננו, וכן
בנעלי גומי - נחלקו הפוסקים אם יש בהם חשש ממחך.

הגרמ"מ שולזינגר שאל את הרבנית אלישיב אם אפשר ללכת ל'אהל שרה' לדבר עם הגרי"ש, והיא אמרה לו: "אין לכם מה ללכת, הוא סוגר את הדלת ויושב עם הגב לחלון, וכמה שתדפקו לא יעזור"

יהודי ושואל אותו: היכן אתה לומד? ענה לו בבדיחותא: אני הפסקתי ללמוד, אני כבר רב...]
 אין אצלנו לגמור. סיפר לי יהודי אחד שהרבנית אלישיב אמרה לו: "ער זאגט מיר, מענטשן קומען דאך פרעגן שאלות, און איך דארף דאך וויסן צו ענטפערן. אויב איך וועל נישט לערנען, איך וועל נישט וויסן וואס צו ענטפערן". תרגום: הוא אומר לי, אנשים באים אלי לשאל שאלות, אם אני לא אלמד אני לא אדע מה לענות.
 הוא מוכרח עכשיו לרוץ לבית מדרש וללמוד וללמוד ללא הרף, ולא להכניס אנשים, כי אחרת הוא לא ידע מה לענות...
 ער שטודירט נאך...

(קונטרס 'התקן עצמך ללמוד תורה', זכרון מאיר תשס"ג)

זאת התורה אדם פי ימות פאָהל (במדבר יט יד)
 שח הגאון רבי משה מרדכי הלוי שולזינגר זצ"ל:
 הצדקנית הרבנית אלישיב ע"ה אמרה לנו: "ער שטודירט נאך"...
 ...באנו בשעה ארבע ועשרה אחה"צ, ואמרה שהרב כבר הלך ל'אהל שרה', מקום לימודו. ושאלנו אם אפשר ללכת לבית המדרש לדבר אתו, אמרה לנו: "אין לכם מה ללכת, הוא סוגר את הדלת ויושב כשגבו מופנה לחלון, וכמה שתדפקו לא יועיל לכם. הוא לא זז ממקומו ולא פותח". והוסיפה: "איהר דארפט פארשטיין, ער שטודירט נאך" - אתם צריכים להבין, הוא עוד עושה שטודירן. מה הכוונה "עושה שטודירן"? כשבן אדם לומד מקצוע, בתקופת לימודו הוא עושה 'שטודירן' עד שגומר לימודיו והתמחותו והוא מקבל תעורה על המקצוע, ואז הוא גמר לעשות 'שטודירן'. וישנם אנשים שגם בלימוד התורה מתנהגים כך. [פעם כשנסעתי לחיפה ברכבת, ראיתי בן אדם שנראה מכובד, ניגש אלי

פניני הפרשה

למראה היופי הנאצל של דגם המשכן, זלגו עיניו של הגאון מפוניבז' דמעות, ובבת צחוקו המלבב הצטדק כאילו על התרגשותו בלחש: "הרי כהן אני..."

"הייתי במבוכה, שאלתי מהיכן הוא לוקח את זה. הוא אמר: כתוב במקרא 'יושב הכרובים'... כששמעתי את ההסבר הזה נחה דעתי. הסברתי לו שיושב הכרובים הוא כינוי להקב"ה. כששמע זאת, נד לעצמו ואמר: 'עליך לסלוח לי, יש לי ראש של גוי'..."
 ליון הראה לסופר 'דגלנו' קטע שפורסם באחד העיתונים הגדולים בארץ, המתאר בהתפעלות את דגם המשכן שבביתו, ובין השאר נכתב שם: "המצרים בנו בניינים גדולים ומפוארים, אבל הם הפכו לחורבות ולא נותרו מהם אלא קברים ומצבות. בונייהם המצרים אינם קיימים עוד, במקומם באו ערבים. במקום הבניה הסינית העתיקה באה כיום הבניה המוסלמית... בנייני יון ורומא אף הם הפכו לתלי שממה... והנה המשכן, זה העשוי לא אבן שיש או חמר כי אם יריעות אריגים ובדים - חי עד היום. גם אם אינו קיים, חי הוא בלב דורות שראו אותו על כל פרטיו ודקדוקיו... ואם בא היום מר משה ליון התל אביבי ובנה את תבניתו בדיוק כזה, הרי יכול היה לעשות זאת רק משום שאותו משכן היה חי עמוק בנפשו, והוא סתם יהודי מרבבות נושאי המשכן בלבם..."
 מר משה ליון נוטל מידי סופר 'דגלנו' את הגליון המצהיב ומקפלו בדקדקנות ובזהירות. "נתח של קידוש ה'", הוא אומר. "לא בכדי הבטיח לי הרב מפוניבז' עולם הבא..."

(מתוך כתבה במוסף שבת קודש, יתד נאמן, ויקהל פקודי תשמ"ז)

ויעשו קל חכם לב פעשי המלאכה את המושפן (שמות לו ח)
 בחודש כסליו שנת תשכ"ט ביקר הרב מפוניבז' זצ"ל בביתו של יהודי מתל אביב, מר משה ליון, שהציג בביתו דגם של המשכן וכליו שבנה בעמל ממושך במשך כחמש שנים.
 סופרו של כתב העת 'דגלנו' שיצא לאור באותה תקופה, אשר התלווה לרב מפוניבז' בביקורו שם, מספר: "למראה היופי הנאצל המתוכנן בדיוקנות על פי המקרא ומפרשיו, זלגו עיניו של הגאון מפוניבז' שליט"א דמעות, ובבת צחוקו המלבב הצטדק כאילו על התרגשותו בלחש: 'הרי כהן אני'..."
 מר משה ליון סיפר לסופר 'דגלנו' על האלפים שבאו לשזוף את עיניהם בדגם המשכן, מתלמידי ישיבות ועד גדולי תורה, מילדים ועד ישישים, מורים שביקשו להיעזר בדגם כדי ללמד את פרשת המשכן לתלמידיהם, ועוד ועוד. ולהבדיל, הגיעו גם מלומדים גויים, כמרים, מהנדסים ואדריכלים. "המלומדים הללו היו מבליים שעות ארוכות ליד התבנית, חוקרים ומתבוננים, ולבסוף מודים כי אכן שלמות כזו טרם ראו", סיפר ליון, והוסיף את האנקדוטה הבאה:
 "היו שתי קבוצות של פרופסורים מארה"ב, כולם גויים, כל אחד מכהן באוניברסיטה אחרת בטח המקרא. כולם גילו בקיאות יוצאת מן הכלל. במשך שעות חקרו את הדגם ולא מצאו פרט בלתי מדויק, אבל כשהגיעו אל הכרובים שעל ארון הברית, אמר אחד מהם, אדם כבן שבעים: 'עם הכל אני מסכים, רק לא עם זה שהכרובים עומדים. הם צריכים לשבת'..."

מצוה גוררת מצוה (אבות ד ב)

"אני הוא המוותר!" - צועק הסוחר הראשון. "המצוה כולה שלי!" - עונה לו השני, וכך נוצר דין תורה מחודש בבית הרבי מסאטמאר, לא על הכסף אלא על זכות המצוה, של מי היא...

ותהום כל העיר.

כעבור שעה קלה ניצב אחד מבעלי הדין בבית הרבי. הגבאי קידמו בברכה וסיפר לו על קורת הרוח וההנאה שגרם לרבי בתרומתו. "על זה גופא באתי", השיב הלה, "כדי לקבל את ברכת תודתו של הרבי עבור סכום הנכבד ששלחתי". עוד הוא מדבר, והנה מגיע בעל הדין השני, וגם הוא כקודמו מחכה לתודתו של הרבי עבור נדבת לבו ותרומתו הנכבדה. וכי לא הוא זה שוויתר על סכום כה רב שהיה מגיע לו בצדק?

"אני הוא המוותר!" - צועד לעברו הראשון. "המצוה כולה שלי!" - עונה לו השני, וכך נוצר דין תורה מחודש, לא על הכסף רק על זכות המצוה, של מי היא... הכריז הרבי ואמר: "התנא אומר בפרקי אבות 'מצוה גוררת מצוה'. ובכן, רצונכם לדעת זכות המצוה של מי היא? הבה נראה מי מכס מוכן להוסיף סכום כסף לצורך המצוה. מי שיוסיף, לו זכות המצוה הראשונה..."

(ע"פ 'חיים שיש בהם' פרקי אבות, מתוך 'מושיען של ישראל')

פעולותיו הכבירות של הרבי מסאטמאר זי"ע בשנות מלחמת העולם השנייה נודעות ומפורסמות. הוא היה נוסע תכופות לבודפשט בירת הונגריה לעסוק בענייני הצלת נפשות, והשפעתו גדלה ועשתה פרי לטובה. חלק ניכר של עיסוקו היה כרוך באיסוף סכומי כסף עצומים מיהודים עשירים.

יום אחד התגלע ויכוח ממוני בין שנים מחסידיו בבודפשט אודות סכום נכבד. בית הדין המקומי חייב את אחד מבעלי הדינים שישבע, והלה נכנס אל הרבי, שהגיע אז לעיר, ושאל בעצתו כיצד יוכל להתחמק מן השבועה.

"אין כאן מקום להתחמק", ענה הרבי, "רק זאת תוכל לעשות - לוותר על התביעה והכסף, ואז תתפטר מהשבועה". עלה רעיון בראשו של האיש, והוא שלח לומר לבעל דינו כי היות והרבי שוהה בעיר לצורך מצות פדיון שבויים והצלת ישראל, וגם עלינו טייל לתרום סכומים אדירים, אולי מן הנכון שנוותר שנינו על התביעות ועל הטענות ונמסור את הכסף לצרכי הצדקה שלו. אמרו ועשו, והסכום הועבר לידיו של הרבי. השמועה אודות הוויתור פשטה בחצרות,

פניני הפרשה

"האם אתה מבין שעד מחר בערב לא ישאר זכר לחפציך? הערבים ישדדו הכל!" אמר הקצין האנגלי בתדהמה. "אין לי ברירה", השיב רבי יעקב יוסף הרמן. "עלינו להגיע העירה לפני כניסת השבת"

בזמן. אבא, רק החתם את דרכונינו והנח לנו ללכת". קולו של אבא עלה נואשות. הקצין, בהשתאות, קרא לקצין אנגלי אחר: "החתם את דרכוניהם והרשה להם ללכת. הרב הזה מוכן לאבד את כל חפציו ובלבד שיגיע העירה עם כניסת השבת שלהם". הקצין השני הביט באבא בתדהמה כשהחתים את דרכוניהם ואישר את ניירותיהם.

אבא, אחוז במזוודה שהכילה את ספר התורה, ואמא, מחזיקה בתיקה, השיגו מונית והגיעו לבית הרב אלפא בדיוק בזמן כדי להדליק נרות שבת. במשך כל השבת הייתה רוחו של אבא מרוממת. שוב ושוב אמר לאמא - "ה' עושה כל דבר למעני. מה אוכל אני אי פעם לעשות עבורו? סוף סוף נפלה לידי הזכות לקיים את מצוות 'ובכל מאודך' ולקדש את שמו".

לאמא היה קשה להשתתף בהתרוממות הרוח הזו במלואה. היא הייתה תשושה פיזית ובודדה נפשית. הגעגועים אל ילדיה העיקו על ליבה ועל מוחה, אובדן כל רכושה בנוסף על כך, היה גלולה קשה לבלעיה. אך היא לא התלוננה. במוצאי שבת, עם תום שבעים ושתיים דקות לאחר השקיעה ולאחר שאבא הבדיל, אמר לו הרב אלפא: "הבה נלך לנמל, יתכן שעדיין נמצא שם כמה מארגזיך". אבא ואמא לא היו שותפים לאופטימיות זו שלו, אך בכל זאת הצטרפו אליו. משקרבו לאיזור המואר הצטלצל קול במבטא אנגלי: "מי הולך שם?" אבא קרא: "מישהו מנוסעי האוניה שעגנה אתמול בשעות אחר הצהריים המאוחרות".

השומר האנגלי קרב אליהם: "מה שמך?"
"יעקב י. הרמן", ענה אבא.

"אכן הגיע הזמן שתופיע כאן. הובטח לי שברגע שתשקע השמש תבוא. איחרת בכמה שעות. מפקדי הקצין איים עלי לכרות את ראשי אם יחסר משהו מחפציך, הואל נא לבדוק אם הכל בסדר וחתום על ניירות אלה. בבקשה, סלק הכל מכאן במהירות האפשרית, אני תשוש לגמרי..."

(אור דניאל)

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּךְ קֶדֶשׁ שַׁבָּת שְׁפִתוֹן לַה' (שמות לה ב)
בתו של רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל מספרת בספרה 'הכל לאדון הכל':

אבא ואמא יצאו למסעם לארץ ישראל בקיץ תרצ"ט. הם היו אמורים לעגון בנמל חיפה ביום רביעי... בהיותם בלב ים קיבל רב החובל הוראות להפליג בנתיב עוקף מחשש שמא מוקשו מימי הים התיכון מפאת המלחמה העומדת בפתח. במקום להגיע ביום רביעי כמתוכנן, עגנה האוניה בנמל ביום שישי, שעה אחת לפני השקיעה.

שעות אחדות קודם לכן פרצה מלחמת העולם השנייה, עם פלישת גרמניה לפולין. מגבירי קול האיצו בנוסעים לעזוב מיד את האוניה. כל המטענים פורקו על הרציף והנוסעים אחראיים לפנותם במהירות האפשרית. מהומה שלטה בכל. אבא ואמא היו מודאגים ביותר, איך יוכלו לטפל במטענם כשעליהם לעזוב מיד את הנמל כדי להגיע לבית מארחם, הרב אלפא, בעוד מועד לפני כניסת השבת. אבא חיפש את המזוודה שהכילה את ספר התורה ואת הטלית והתפילין שלו, ואמא לקחה רק את תיק היד. הם פילסו דרכם ברציף וביקשו לראות את הקצין האחראי. קצין אנגלי גבה קומה האזין להסברו של אבא. "מעולם לא חיללתי שבת. להגיע לארץ הקודש ולחלל את השבת כאן, לא בא בחשבון!". דמעות שטפו את לחייו של אבא. הקצין ענה בקיצור נמרץ: "רבי, פרצה מלחמה, עליך לקחת זאת בחשבון".

"רק חתום על דרכונינו והרשה לנו ללכת. ניקח את מטעננו עם צאת השבת", ביקש אבא. "זה בלתי אפשרי. אנו מפנים את האוניה ומשאירים את החבילות על הרציף. כשעוזבת האוניה, חייב גם הרציף להיות פנוי".

"לא אכפת לי מחפצינו. רק החתם את דרכונינו כדי שנוכל לעזוב".

הקצין הסתכל באבא במבט מוזר. "כמה מזוודות יש לך?"

"שישה עשר ארגזים בתא המטען ותשע מזוודות בתא".

"האם אתה מבין שברגע שאתה עוזב ישראל מטענך על הרציף מבלי שמישהו יהיה אחראי עליו? עד מחר בערב לא ישאר זכר לחפציך! הערבים ישדדו הכל", אמר הקצין בהדגשה. "אין לי ברירה. השבת כמעט נכנסת. עלינו להגיע העירה

צילום: יואל קסבתר

האם מותר לדבר לשון הרע על... לחם שחור?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

שיחתן' שאחד סיפר לפני הרה"ק ר"א מבעלזא על איזה מקום בארץ ישראל שהוא מקום תורה ועבודת ה', וסיים בדבריו שהלוואי והיה המצב כן בכל ארץ ישראל, ובהשמיעו דברים אלו הזדעזע הרה"ק ז"ע על ששמע אבק לשון הרע על יושבי ארץ ישראל.

ולומר על פלוני שיש לו איזו תכונת גנאי הקיימת לדעתו בתושבי ארץ ישראל [כגון לומר שיש לפלוני 'חוצפה ישראלית'], כתב הגרמ"מ פוקס שגם זה נחשב כגנאי לאנשי ארץ ישראל, ואסור לומר זאת [וזה מלבד הדין שאין לגנות יושבי מקום מסויים לומר עליהם שהם בעלי מידות רעות וכדו', כמבואר לקמן (לשון הרע כלל י סע' יב) שהוא אף חמור יותר מלשון הרע על היחיד].

ה'חפץ חיים' מוסיף עוד, שמצוי שחנווני מוציא דיבה על סחורה של חנווני אחר, ואז גורם לו נזק ממשי. בביאורים ומוספים מביאים על כך מדברי הגר"נ קרליץ, שמי שהזמין אוכל מוכן [קייטרינג] והטעם אינו מוצא חן בעיניו, וכן הקונה יין וטעמו אינו משובח בעיניו, אסור לו לומר דברי ביקורת על היין או האוכל, שבזה גורם הפסד לבעליו של היין או הקייטרינג, וזה נחשב לשון הרע, אלא א"כ יש בזה תועלת [כגון שהטעם ממש אינו ראוי ומספר לאחרים שלא יפסידו].

וכן לספר גנאי על קטן [כשאין לו צער מזה (ראה לשון הרע כלל ח ס"ק ה)], כתב הגר"נ קרליץ שאם כתוצאה מכך יגרם גנאי להוריו, כגון שאומר על הקטן שאינו מחונך, שמשתמע שהוריו לא חינוכוהו כראוי, בוודאי אסור הדבר ונחשב לשון הרע.

הלכה מעניינת נלמדת היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים': כשם שאסור להוציא דיבה על חברו, כך גם על חפציו אסור להוציא דיבה. ה'חפץ חיים' מציין כי מקור הדין הוא מדברי ספר 'יראים' לרבי אליעזר ממיץ. ובביאורים ומוספים הביאו כי ה'יראים' למד דין זה מדברי הגמרא בערכין לגבי חטא המרגלים, וכן הביאו ראשונים נוספים שלמדו דין זה מעוד מקורות בחז"ל.

בגדר האיסור, כתב הגר"נ קרליץ שהוא דוקא אם כתוצאה מהדיבור על החפץ, יש גנאי ונזק לבעליו, וכמו המרגלים, שעל ידי שדיברו גנאי על ארץ ישראל גרמו שלא ירצו להיכנס אליה וזה גנאי כביכול להקב"ה שנתן את הארץ לישראל, וכן כתב הגר"י פישר.

אכן, מביאים עוד בביאורים ומוספים מדברי האחרונים ובעלי המוסר, שלמדו מדברי חז"ל כי אין ראוי לדבר לשון הרע על עצים ואבנים – גם כשלא יגרם נזק וגנות לבעלים. ומפורסם מה שסיפר הגר"ד סאלוויצ'יק ששמע מיהודי שהתארח בבית ה'חפץ חיים' בשבת, והגישו לחם שחור במקום לחם לבן, ואמר האורח שהלחם השחור לא טוב, וה'חפץ חיים' הביא מיד שלשה דברים במעלת הלחם השחור, והוסיף ש"לכן מה שאמרת זה לשון הרע".

ולעניין דברי גנות על ארץ ישראל, מצינו בחז"ל שייחסו לכך חומרא מיוחדת, ואפילו על דברים של מה בכך כגון טיב האקלים שלה וכדומה, ראה בביאורים ומוספים מה שהביאו בזה מדברי הגמרא, וכן הביאו את המסופר על הגרב"ד ליבוביץ בעל 'ברכת שמואל' שישב עם בחורים שביקרו בארץ ישראל, וסיפרו שהיה שם חום גדול, והפסיקם כדי שלא יספרו בגנות ארץ ישראל. וכן לספר גנאי על יושבי מקום מסויים בארץ ישראל, הביא בספר 'פה

המוסר היומי

ממה נובעות רוב העבירות?

קנין חכמה
לדעת בינה (משלי ד')

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה:

שתיהן רעות, ולכן יש לבחור במידת נדיבות בינונית; אבל במידה זו של גסות הרוח – צריך להתרחק ממנה עד הקצה האחרון, כיון שאין לך מידה קשה ממנה! ומסיים רבנו יונה, שרוב העבירות שבתורה תלויות בגאווה, ונובעות ממנה, והיא משכחת את הבורא יתברך מלבו של אדם, כמו שנאמר: וְכִם לְבַבְךָ וְשִׁכְחָתָאֵת ה' אֱלֹהֶיךָ.

[רבנו יונה אבות ד, ד]

במסכת אבות נאמר: "רבי לויטס איש יבנה אומר, מאוד מאוד הווי שפל רוח, שתקנת אנוש רַמָּה". ומפרש רבנו יונה: "איך יתגאה האדם כל עיקר, ובסוף הרַמָּה תשֶׁנָּה יותר ממנו, ועל זה אמר מאוד מאוד הוי שפל רוח, להפליג בדבר ולומר – כמה גדול עונשה של גסות הרוח, והוא מתגאה...". ומביא פירוש נוסף מהרמב"ם ז"ל – שכוונת רבי לויטס ללמדנו, כי אף שבכל המידות, הקו האמצעי הוא המשובח, וכגון במידת הנדיבות, שהפזרנות והקמצנות

אמר מנהל המלון לבני הזוג: אני מוכרח לגשת לאדם גדול השוהה עכשיו במלון, ושמו הרב אלישיב, ואשאל אותו האם מותר לי לקבל אתכם כשהנכם מצהירים שתעזבו באמצע השבת

הגרי"י זילברשטיין מספר על מעשה מדהים ופסק הלכה מיוחד של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בעת ששהה יחד עם גדולי תורה נוספים במלון העצמאות בנתניה

וסיפר סיפור דומה להפליא. בני זוג הגיעו אליו, וביקשו להזמין כמה ימים, ו... לשלם מראש. הם הודיעו שהם רוצים להתארח בסוכת המלון, ולאכול שם במשך הימים שישהו במלון. כששאל אותם מדוע הם מבקשים להקדים את התשלום, השיבו שהם מתכננים לעזוב באמצע השבת, וכו'. גם כאן השבתי לו כדבריו של מרן הגרי"ש, שמוותר לו לארח אותם, כי הוא אינו נעשה שותף בחילול השבת שלהם. מאידך, סיפרנו פעם על טלפון בהול שקיבלנו פעם בערב חג הפסח עם סיפור מוזר עד מאוד. המדובר היה בקבוצה של יהודים שביקשו לטוס ביום החג בעצמו לצרפת, כדי לצפות ב...משחק כדורגל. בד-בבד הם התקשרו לפני כן אל חברת התעופה וביקשו להזמין... מצות מהודרות. 'אין אנו רוצים לאכול לחם בפסח', הודיעו. כמדומני שהזמינו גם מרור, יין וחרוסת, וכל יתר המאכלים של ליל הסדר, כי בלילה הקדוש הזה הם היו אמורים להיות במטוס... רחמנא ליצלן. משגיח הכשרות שאל האם מותר לו לספק את המוצרים המהודרים הללו לחבורת הפוקרים שטסה בחג כדי לראות משחק כדורגל? והנה, 'הפכתי עולמות' על מנת להשיג את מו"ח מרן הגרי"ש, וכשענה לטלפון והצגתי בפניו את השאלה, השיב שיש בכך משום חילול השם, שאנחנו משתפים בפעולה עם אנשים כאלה ומספקים להם אוכל כשר בפסח. והשאלה מתבקשת מאליה, מה ההבדל בין 2 המקרים הראשונים, ובין זה האחרון של הקבוצה שטסה לצרפת? ונראה לי, שכיון שאדם הטס במטוס חייב לאכול, ולא שייך כלל להסתדר בלי לאכול, הרי כשאנחנו מספקים לו את האוכל, יש בכך משום שותפות לעצם הטיסה שלו. משא"כ בשני המקרים הראשונים, שמנהל המלון אינו שותף בשום שלב לחילול השבת. מו"ח בעצמו הסביר את החילוק ואמר שמסתבר שהאנשים שטסו למשחק הכדורגל ביקשו להשתיק את ייסורי המצפון שלהם על חילולי השבת והחג בכך שיאכלו מצות, ויאמרו את ההגדה, ולכן אין לספק להם את המזון, ואדרבה יש בכך חילול ה', אם נספק להם את מבוקשם. (קול ברמה)

בית מלון 'העצמאות' בנתניה היה בבעלותו של הרב יעקב שכטר, וכמובן שהאוכל היה בכשרות המהודרת ביותר, ובמלון התארחו רק משפחות של בני תורה. פעם, באמצע השבוע, הגיעו למלון בני זוג שאינם שומרי תורה, וביקשו להתארח, ואף הודיעו שהם מעוניינים לשלם את הכסף בו-במקום, ומראש. כששאל בעל המלון מדוע הם רוצים לשלם עכשיו, הרי המנהל הוא שמשלמים בעת שעוזבים, השיבו שהם מתכננים לעזוב את המלון ב...עיצומה של שבת קודש, רח"ל, ובשעות הללו המשרד סגור, לכן הם רוצים לשלם עכשיו. הרב שכטר הזדעזע בשומעו את הדברים, ואמר לבני הזוג שמלון זה אינו מתאים להם, 'ואולי כדאי שתחפשו לכם מלון אחר', אמר. בני הזוג יצאו, חיפשו, ולא מצאו... אם כך, אמר להם מנהל המלון, אני מוכרח לגשת לאדם גדול, השוהה עכשיו במלון, ושמו הרב אלישיב, ואשאל אותו האם מותר לי לקבל אתכם, כשהנכם מצהירים שתעזבו באמצע השבת. הרב שכטר דופק על דלת חדרו של מרן זצ"ל, שהיה כמובן עסוק בלימודו, כבעת שהותו בביתו במאה שערים. מנהל המלון מציג את הבעיה, והגרי"ש חושב דקה-שתיים, ומשיב להרב שכטר בהאי לישנא: 'מה אכפת לך שהם יאכלו כשר כמה ימים?' המנהל ירד לבני הזוג ואמר להם את תשובת מרן זצ"ל. בני הזוג התרגשו, ומחו דמעה מעיניהם. הם סיפרו שהשתייכו בעבר לעדת חסידי גור בפולין, ומאורעות השואה העבירם על דעתם ודעת קונם, עד שעזבו את דרך התורה. 'אנחנו מאוד שמחים שהרב השיב לך כפי שהשיב, ומה שאנחנו רוצים לומר לך עוד – שברגע זה החלטנו לא לעזוב את המלון בשבת, אלא להמתין עד למוצאי השבת...'

בסופו של דבר חזרו בני הזוג הללו בתשובה שלימה! ההסבר בתשובתו של מרן זצ"ל הוא, כפי הנראה, שבעליו של בית המלון אינו שותף בשום צד, ובשום שלב, בחילול השבת של בני הזוג. הוא בסך הכל מספק להם אש"ל, אכילה שתיה ולינה, ומה שהם תכננו לעזוב באמצע השבת, זה היה על דעתם, ולא היה לו שום חלק בכך. לכן אמר לו מו"ח 'מה אכפת לך שהם יאכלו כשר כמה ימים'. נזכרתי במעשה זה, סיפר הרב, כאשר לפני חג הסוכות הגיע אליי מנהל מלון